

АНАЛІЗ ЦІЛЕЙ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

З метою регулювання кількості суб'єктів господарювання, заміни неефективних власників, забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємств та економіки країни загалом, реалізують процедуру банкрутства. Для її започаткування господарський суд має визнати неспроможність боржника відновити свою платоспроможність (наприклад, через санацію чи реструктуризацію) та погасити грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури.

В Україні нестабільне економічне та політичне становище призводить до збільшення кількості неплатоспроможних підприємств. За результатами досліджень Світового банку (Doing Business 2019) за показником “урегулювання неплатоспроможності” (Resolving Insolvency) Україна посідає 145 місце з 190 країн [1]. Основними причинами такої позиції є висока середня тривалість виплати боргу (Resolving Insolvency – Time, years) та низький рівень повернення коштів (Resolving Insolvency – Recovery rate, cents on the dollar). При середній тривалості повернення коштів 2,9 року кредитори українських підприємств в середньому отримують лише 9,6% своїх боргів.

Порівняння цих показників з деякими іншими країнами (рис. 1) показало, що в Україні не найтриваліший процес виплат боргів (наприклад, в Польщі виплати тривають три роки, а в Словаччині – чотири), проте кредиторам польських та словацьких підприємств при такій тривалості вдається повернути відповідно 60,8% та 48,8% боргів. У Білорусі та Угорщині тривалість повернення боргів дещо менша, проте рівень їх повернення у чотири рази вищий порівняно з Україною (відповідно 39,6% та 44,2%).

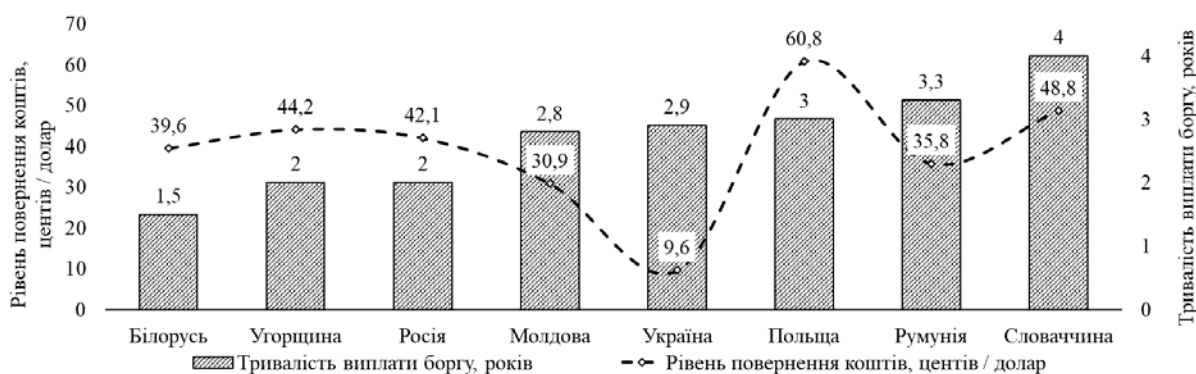


Рис. 1. Тривалість виплати боргу (права вісь) та рівень повернення коштів (ліва вісь) в Україні та сусідніх країнах

Примітка: побудовано авторами на основі [1]

Вартість процедури банкрутства (Resolving Insolvency – Cost, % of estate) в Україні, порівняно з групою країн з середнім рівнем доходу на душу населення, найвища – 40,5% від вартості майна боржника. При цьому в порівнянні з сусідніми країнами вартість процедури банкрутства вища, ніж у два рази (рис. 2).

Для реалізації стратегічної мети – входження України до провідних двадцяти країн світу за умовами ведення бізнесу, у жовтні 2019 р. набуває чинності Кодекс України з процедур банкрутства [2]. За оцінками експертів, ухвалення Кодексу сприятиме істотному підвищенню ефективності процедур банкрутства (зростання в рейтингу Doing Business на 81 пункт (із 149-го

місяця станом на 2018 р. на 68-ме) [3]. Кодекс має ряд переваг, що стосуються: умов, за яких справу про банкрутство юридичної особи може бути відкрито; звільнення від сплати судових зборів; відновлення в правах забезпечених кредиторів; нового підходу до продажу майна боржників тощо.

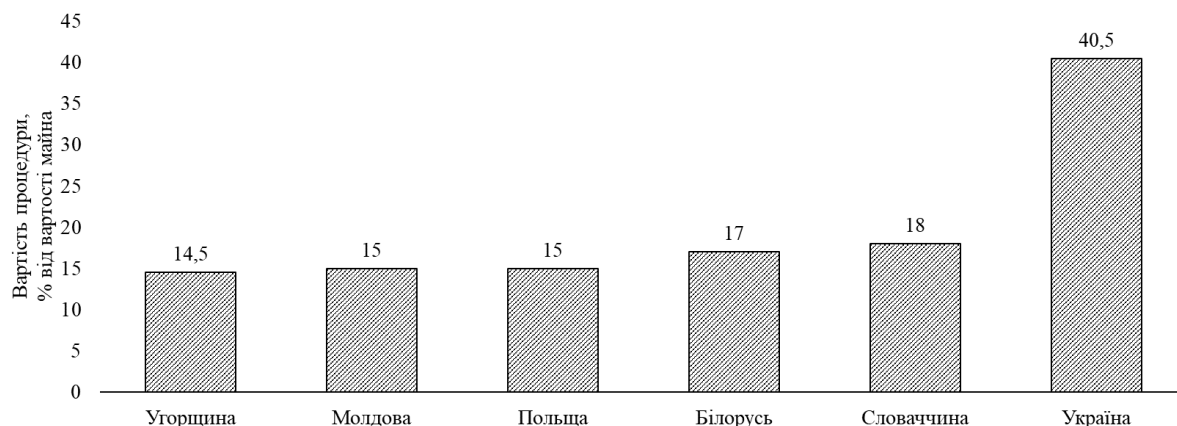


Рис. 2. Вартість процедури банкрутства в Україні та сусідніх країнах

Примітка: побудовано авторами на основі [1]

Хоча сумнівно, що реальний результат (скорочення кількості неплатоспроможних підприємств, проти яких порушили справу) та вплив на позиції України у міжнародному рейтингу Doing Business, зокрема за показником “урегулювання неплатоспроможності”, відбудеться в найближчі роки. В цих умовах, як ніколи актуальним, є розроблення ринкового механізму скорочення тривалості процедури банкрутства, зниження її вартості та підвищення рівня повернення коштів кредиторам, які негативно впливають на економічний розвиток не лише партнерів підприємств-боржників, а й національної економіки загалом. Водночас масове банкрутство підприємств може призвести до дестабілізації економічної системи через зростання кількості фіктивних банкрутств, тому основну увагу необхідно звертати, як на ефективність управління підприємством, так і на ефективність процедури банкрутства, яка застосовується до підприємств, що перейшли в категорію неплатоспроможних.

1. *Doing Business 2019* // Офіційний інтернет-ресурс Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/rankings>. 2. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>. 3. Пояснювальна записка до проекту Кодексу України з процедур банкрутства. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518.